

ประสิทธิผลนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

ไพฑูรย์ สิงห์ไข่มุกข์¹ ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร²

สมาน งามสนธิ³และ บุญเรือง ศรีเหรียญ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย 2) เพื่อศึกษาการนำนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทยไปปฏิบัติ 3) เพื่อศึกษาแนวทางปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยให้มีประสิทธิผล โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมระหว่างการวิจัยปริมาณและวิจัยคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 476 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ประกอบด้วย ผู้ที่ทำงาน และอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 33 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารภาครัฐ ภาคเอกชนจำนวน 13 คนและใช้การสนทนากลุ่มกับพนักงานในโรงงานที่จำนวน 10 คน และคณะกรรมการชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาความและตีความ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการ

¹ นักศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

² อาจารย์ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³ ศาสตราจารย์ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

จัดการนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย 1.1) การบริหารภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างองค์กร ด้านนโยบายภาครัฐ ด้านทรัพยากรการบริการ และด้านกลยุทธ์เชิงรุก อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 1.2) โดยบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย ไปตามระบบการจัดการภาครัฐหรือระบอบราชการ 1.3) จำนวนทรัพยากรในการให้บริการนั้นยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะด้านบุคลากร เมื่อเทียบกับปริมาณงาน/จำนวนโรงงานที่ต้องกำกับดูแล 2) การนำนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทยไปปฏิบัติ 2.1) นโยบายมลพิษมีความชัดเจนและมาตรฐานการควบคุมมลพิษมีความเหมาะสม 2.2) ความสามารถของเจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในระดับปานกลาง 2.3) เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและสั่งดำเนินคดีกับผู้ที่จะมีระเบียบนโยบายมลพิษอยู่ในระดับที่น้อย 2.4) การจัดการมลพิษอุตสาหกรรมสำหรับโรงงานข้ามชาติทางยุโรปและโรงงานญี่ปุ่น มีประสิทธิภาพในระดับสูง และโรงงานขนาดใหญ่มีการจัดการมลพิษที่มีประสิทธิภาพ 2.5) ภาคประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง 2.6) รัฐและเอกชนให้ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับมลพิษอุตสาหกรรมแก่ประชาชน อยู่ในระดับน้อย 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการมลพิษอุตสาหกรรม 3.1) การจัดการมลพิษอุตสาหกรรมยังมีปัญหาการใช้ช่องว่างทางปฏิบัติหาประโยชน์ ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักการเมือง 3.2) ผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นผลให้การนำนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมไปปฏิบัติขาดประสิทธิผล 3.3) บทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดไม่รุนแรงและล่าช้า ทำให้ผู้ฝ่าฝืนไม่เกรงกลัวกฎหมาย 4) ข้อเสนอแนะเพื่อจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยให้มีประสิทธิภาพ 4.1) รัฐออกระเบียบให้ผู้ประกอบการประเภท 3 ทำนโยบายคุณภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงงาน โดยให้คนกลางมาทำการตรวจสอบคุณภาพแทนภาครัฐ เพื่อลดภาระงานด้านทรัพยากรของรัฐ 4.2) เพิ่มอัตราโทษกับผู้ฝ่าฝืนระเบียบการจัดการมลพิษอุตสาหกรรม 4.3) รัฐต้องลงทุนทำระบบบำบัดส่วนกลางเพื่อการบำบัดมลพิษส่วนกลางที่ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถลงทุนได้ 4.4) สภาอุตสาหกรรมและภาคเอกชน จัดกิจการให้คำปรึกษาและพัฒนาเชิงลึกโดยใช้เทคโนโลยีสะอาดและ

เทคโนโลยีสีเขียว กับโรงงานกลุ่มเป้าหมายร่วมกับภาครัฐ ความร่วมมือร่วมใจร่วมคิด ในการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีความร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังสูตรนี้ Effectiveness of Pollution Management Policy is Equal to Public, Private, People and Participation : EPMP=4P's

คำสำคัญ: นโยบายมลพิษ, การใช้ช่องว่างของปัญหามลพิษหาประโยชน์
ผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง, ระบบคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม
ความร่วมมือกันระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน

Effectiveness of Pollution Policies Thai Industries A Case Study of Samuthprakarn Province

Paitoon Singkaimook,¹ Chanchai Chitlaoarporn,²
Sman Ngamsanit³ and Boonreung Sriharun,⁴

Abstract

The objective this research 1) To study the role of the agencies involved in the management policy of industrial pollution in Thailand 2) To study the implementation of Thai industrial pollution 3) To study the barriers to policies of Thai industrial pollution 4) Recommendation the effective management of industrial pollution in Thailand. By means of a combination of quantitative research and qualitative research. Quantitative research questionnaire to collect data from a sample of 476 households consisting of a simple random sample of employees and the people who work and live in Samuthprakarn Province. Analyzed by percentage, mean and standard deviation. Qualitative research data from 33 key informants. Using in-depth interviews of the executive public, private sector of 13 peoples and Focus group with employees in the plant of 10 peoples and the Samutprakarn's community 10 peoples. The data were analyzed by the method. Describing the strike and the glimmering. The results showed that 1) The role of agencies involved in industrial pollution management

policy of Thailand 1.1) Whether the organizational structure, Government policy, the available resources, strategic and proactive in all moderate 1.2) With the roles and responsibilities of agencies involved in industrial pollution management policy of Thailand obey the government or bureaucracy and divided into regional and local 1.3 Amount of resources available is not enough. In particular the staff. Compared to the amount of work / factory to supervise. And the provision of infrastructure to support the operation. 2) Thailand's industrial pollution policy implementation. 2.1) These are clear environmental and pollution control standards are good. 2.2) The ability of the staff are competent in the medium. 2.3) Authorities to inspect and advise who violate the regulations pollution levels are lower. 2.4) Management of industrial pollution of European and Japanese industrial plants and high-level performance and a large factory with more effective pollution management. 2.5) The people involved with concerned agencies at a moderate level. 2.6) Public and private knowledge or information relating to the public at a low level.3) Problems in the management of industrial pollution. 3.1) Management of industrial pollution is also a problem of the gap for the benefit of both public staff and politicians. 3.2) Influences are involved in the management of industrial pollution as a result of industrial pollution to the lack of effective policy implementation. 3.3) Penalties for non-violent offenders who violate the delay and not fear the law. 4) Suggestions for Thailand's industrial pollution management effectively. 4.1) Government regulation in the quality policy, quality management, environmental policy by the third party to check the quality of the public sector to reduce the burden

on the resources of the state. 4.2) To increase penalties for those who violate regulations on industrial pollution management. 4.3) The government must invest in a centralized system for the treatment of visual pollution, global entrepreneurs, retail investors cannot. 4.4) The Federal Industry and Private sector are undertaking consultation and in-depth development of the clean technology and green technology. The target plant with the government. Cooperation complicity for Thailand's industrial pollution management effectiveness. Require collaboration between the public and private sector, as this recipe: Effectiveness of Pollution Management Policy is Equal to Public, Private, People and Participation: EPMP=4P's

Keyword: Pollution Policy, A problem of the gap for the benefit Influences, Environment Quality System, Public, Private, People and Participation

1. บทนำ

เมื่อจำนวนประชากรของประเทศเพิ่มขึ้น รัฐบาลไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาประเทศโดยเริ่มให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2506-2509) ถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ด้านสังคมและด้านการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังมีความสำคัญเป็นรอง เมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และเชื่อว่าภาคอุตสาหกรรมจะสร้างความร่ำรวยให้กับประเทศมากกว่าภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรม 205,720 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2541 [1] การเติบโตที่รวดเร็วส่วนหนึ่งมาจากการย้ายฐานการพัฒนาของประเทศญี่ปุ่น เข้ามายังประเทศไทย และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนและการสร้างอุตสาหกรรมในภาคอื่นๆ ของประเทศ จึงมีโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ของประเทศเกิดขึ้นมากมาย เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่ถูกผลักดันอย่างเต็มที่ตลอดในช่วงทศวรรษที่ 2520 ซึ่งการลงทุนทั้งหมดมียอดเงินทุนสูงถึง 420,000 ล้านบาท [2] โดยรัฐบาลจึงเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นยุคๆ ได้ 4 ยุค ดังนี้ ยุคแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม เริ่มในปี พ.ศ. 2500 เพื่อตอบสนองความต้องการในการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จากรัฐบาลสมัยนั้น ยุคเริ่มต้นการควบคุมมลพิษโรงงาน ในยุคเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรม จึงได้ตราพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 และจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นใน ปี พ.ศ. 2515 ให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ จากนโยบายพัฒนาการจัดตั้งกองสิ่งแวดล้อมโรงงานใน พ.ศ. 2518 และตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ยุคเฝ้าระวังทางสิ่งแวดล้อม เริ่มในปี พ.ศ. 2520 อุตสาหกรรมไทยเริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านเคมี ปิโตรเคมี มีการค้นพบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ประชาชนเริ่มรู้จักสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงอันตรายจากสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

ที่มีอันตรายต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมทั่วไป ยุคตามแก้ปัญหามลพิษ เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นปีที่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ซึ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และในช่วงนั้นเป็นช่วงที่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนประมาณ 50,000 โรง และต่อมาก็มีโรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 100,000 โรง ในปีพ.ศ. 2544 [3] และโรงงานส่วนใหญ่ไม่มีการควบคุมมลพิษทางด้านน้ำและอากาศ มีการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แม่น้ำลำคลองธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ปล่อยควันพิษไปในอากาศจนเกิดวิกฤตสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศเรื่อยมาจนถึงยุคมาบตาพุด (2552-2553) ที่มีความรุนแรง มีการฟ้องร้องจากภาคประชาชน จนศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้ระงับกิจการโครงการลงทุน 76 โครงการ [4] ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความรุนแรงตลอดมา ทั้งๆ ที่ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการควบคุมโรงงานหลายฉบับ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบแก้ไขมลพิษอุตสาหกรรม ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่มีบทบาทในการควบคุมแก้ไขมลพิษจากอุตสาหกรรม กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม มีอำนาจตามพระราชบัญญัติการเดินเรือ พ.ศ. 2535 และกรมประมง กระทรวงเกษตร มีอำนาจตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2535 ที่สามารถฟ้องและลงโทษโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมน้ำและปล่อยน้ำเสียที่ไม่ได้มาตรฐานลงแม่น้ำ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสัตว์น้ำ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการมลพิษอุตสาหกรรม มีพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือและอาวุธที่ให้อำนาจผู้ที่รับผิดชอบ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่ารัฐจะมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ องค์การ คณะบุคคลที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมลพิษต่างๆ ก็ตาม แต่ปัญหาที่มาจากมลพิษ

อุตสาหกรรมก็ยังคงปรากฏให้เห็นเป็นประจำ หรือแม้แต่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดก็ยังมีปัญหา สิ่งแวดล้อมถึงกับเกิดกรณีพิพาทระหว่างชุมชนกับนิคมอุตสาหกรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2553 ประชาชนในเขตใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมเรียกร้องให้นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ จากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาการปนเปื้อนในน้ำ บ่อตื้น ปัญหาเรื่องสารประกอบอินทรีย์ระเหย ทำให้องค์การเอกชนเคลื่อนไหว รมรณรงค์ให้รัฐบาลพิจารณาประกาศให้พื้นที่มาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ จนเป็นเหตุให้ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยสั่งระงับโครงการลงทุน 76 โครงการ นอกจากนั้นยังมิแก๊สพิษรั่วตามโกดังสินค้าหรือท่าเรืออยู่เสมอๆ

เมื่อสถานการณ์ด้านมลพิษอุตสาหกรรม ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยเช่นนี้ จึงนำไปสู่คำถามการวิจัยที่เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมซึ่งเปรียบเสมือนปีกอีกข้างหนึ่งของนกคู่กับปีกอีกข้างหนึ่งคือภาคการเกษตร ซึ่งประเทศไทยต้องอาศัยปีกทั้ง 2 ข้างนี้ เพื่อจะบินขึ้นสู่ที่สูงได้อย่างไร ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นสมควรต้องมีการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และวิจัยประสิทธิภาพนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมไทย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และวิชาการเพื่อนำไปสนับสนุนการบริหารควบคุมมลพิษให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ประสิทธิภาพของการนำนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย มาปฏิบัติ อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย เพื่อเสนอแนวทางการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ขอบเขตการวิจัย ด้านพื้นที่ ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพปัญหามลพิษอุตสาหกรรมและมาตรการการจัดการมลพิษ รวมทั้งพระราชบัญญัติต่างๆ ที่บังคับใช้ ศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ถึง กรกฎาคม 2555

2 วิธีการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่ ผู้ที่ทำงานในจังหวัดสมุทรปราการ และผู้อาศัยในจังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973: 725) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ $\pm 5\%$

การสุ่มตัวอย่างแบบที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยไม่อาศัยสัดส่วน (non-proportional stratified sampling) โดยให้ความสำคัญเท่ากันทั้ง 6 อำเภอๆ ละ 70 ตัวอย่าง รวมเป็นตัวอย่าง 420 ตัวอย่าง ด้วยการนำแบบสอบถาม กระจายไปถาม พนักงาน คนงานที่หน้าโรงงานและกระจายไปถาม บุคคลทั่วไป ในจังหวัดสมุทรปราการ ด้วยทีมของตนเองทั้ง 6 อำเภอ

การสุ่มตัวอย่างแบบที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยไม่อาศัยสัดส่วน (non-proportional stratified sampling) จากการส่งแบบสอบถามกับบุคคลที่รู้จักจากการเคยอบรมร่วมกัน ซัพพลายเออร์ คอนแทคเตอร์ การบอกต่อ เป็นต้น น่าจะเป็นการสุ่มแบบเจาะจงและบอกต่อ ที่อาศัย/ทำงานในจังหวัดสมุทรปราการ โดยส่งคำถามทางอีเมลรวม 100 ตัวอย่าง กอปรกับติดตามทางโทรศัพท์ด้วยตนเอง และได้รับคำตอบกลับทาง อีเมลได้รวม 56 ตัวอย่าง รวมตัวอย่างทั้งสิ้นเป็นจำนวน 476 ตัวอย่าง

2.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 33 คน เลือกแบบเจาะจงบนพื้นฐานของผู้มีประสบการณ์และมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน นโยบายมลพิษอุตสาหกรรม ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน 13 คน ที่ได้มาโดยวิธีการบอกต่อ (Snow ball) ตามแนวคำถามวิจัยที่พัฒนามาจากคำถามตามแบบสอบถามเชิงปริมาณ เมื่อได้ข้อมูลครบแล้ว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบ

วิเคราะห์เชิงพรรณนา สรุปลง ค้นพบแล้วนำข้อค้นพบนั้นมากำหนดเป็นแบบสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) กับ โรงงานที่มีการบริหารและปฏิบัติตามนโยบายมลพิษ อุตสาหกรรมของไทยอย่างมีประสิทธิภาพจำนวน 1 โรงงาน (10 คน) และ กับชุมชนที่ อาศัยอยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 1 ชุมชน (10 คน)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลนโยบายมลพิษอุตสาหกรรม ของไทยเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบ ของลิเคอร์ท 2) แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องประสิทธิผล นโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย ได้แก่ ข้าราชการและผู้บริหารองค์กรเอกชน ผู้บริหารและพนักงานในภาคเอกชนที่ตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และชุมชนในเขต อุตสาหกรรม เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทยโดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของ เครื่องมือ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบ สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เพื่อเป็นกรอบสำหรับการสร้างแบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถาม 2) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล นโยบายมลพิษในโรงงานอุตสาหกรรมของไทยรวมทั้งตัวอย่างเครื่องมือวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) นำคำจำกัดความของประสิทธิผลนโยบายมลพิษในโรงงานอุตสาหกรรม ของไทยมาเป็นแนวทางในการนำไปเขียนข้อคำถามให้สอดคล้องตามคำจำกัดความ 4) การหาค่าความเชื่อมั่น การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้วิจัยหาค่าความ เชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอน บาค กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดย ดำเนินการ ติดต่oprสานงานกับชุมชนต่างๆ ในจังหวัดสมุทรปราการที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามที่ได้ รับการตรวจสอบแล้วให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วย

ตนเอง ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน นโยบายในการรักษาภาวะแวดล้อมอุตสาหกรรม ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่มรวมทั้งขอรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย เพื่อนำมาประกอบการทำวิจัย โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง คัดเลือกข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล ประเมินค่าความและตีความ

3. ผลการวิจัย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

เพศ กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นเพศชาย จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3

อายุ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุด มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคืออายุ 26 – 35 ปีจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 และอายุ 25 ปี หรือต่ำกว่า มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 รองลงมาคือระดับประถม/มัธยม และระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า มีสัดส่วนเท่ากัน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในบริษัทเอกชน จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 รองลงมาคือประกอบอาชีพส่วนตัว มีสัดส่วนเท่ากัน จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ ประกอบอาชีพอื่นๆ มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่/พนักงาน มีสัดส่วนเท่ากัน จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาคือตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 และเจ้าของกิจการ มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

อายุนาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุนานมากกว่า 8 ปี จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมาคืออายุนานระหว่าง 3 ปี – 5 ปี มีสัดส่วนเท่ากัน จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และอายุนานน้อยกว่า 3 ปี มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7ตามลำดับ

ความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานนอกเขตนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 ทำงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยนอกเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ มีสัดส่วนเท่ากัน จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 และพักอาศัยในเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ตามลำดับ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทุกฉบับ เพื่อคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ถูกต้องจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล 2) ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา โดยหาค่าร้อยละ 3) ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย ใช้สถิติพรรณนา ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของตัวแปรแต่ละค่าตัวซึ่งคิดเป็นรายชื่อแล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินค่า

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 4.2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อภาครัฐ

ตอนที่ 4.2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อภาคเอกชน

ตอนที่ 4.2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อภาคประชาชน

ตอนที่ 4.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายมลพิษอุตสาหกรรม

4. อภิปรายผลและสรุป

4.1 การวิจัยเรื่องประสิทธิผลนโยบายมลพิษในโรงงานอุตสาหกรรมของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการนำนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยมาปฏิบัติ 3) เพื่อศึกษาแนวทางและปัญหาและอุปสรรคในการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิผล

4.2 อภิปรายผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทย โครงสร้างทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมลพิษอุตสาหกรรม เป็นไปตามระบบการจัดการภาครัฐ ซึ่งแบ่งเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และมีการแยกอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ อาทิ การกำกับดูแลมลพิษในโรงงาน เป็นหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของการนำนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยมาปฏิบัติ การกำหนดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของรัฐบาล มีความชัดเจน และมีความเหมาะสม ซึ่งที่ผ่าน

มาปัญหามลพิษเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางสังคมที่สำคัญ นับจากที่มีองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างชาติทำงานร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้นในหลายพื้นที่ การจัดการมลพิษอุตสาหกรรม ภาครัฐควรเป็นผู้กำกับ ดูแลและส่งเสริมจึงสำเร็จ เรื่องการได้รับความรู้เกี่ยวกับมลพิษอุตสาหกรรมควรมาจากภาคเอกชน เรื่องการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมภาคเอกชนควรเป็นผู้นำ โรงงานข้ามชาติทางยุโรป โรงงานของญี่ปุ่น โรงงานขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพ เรื่องการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมจึงสำเร็จ มีประสิทธิภาพ เรื่องการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมล้มเหลวส่วนใหญ่มาจากโรงงานขนาดเล็ก ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประชาชนได้รับการอุดหนุนจากภาคเอกชน / CSR เรื่องการไปพบแพทย์เนื่องจากปัญหาสุขภาพที่เกิดจากมลพิษอย่างเป็นประจำ เรื่องการได้รับความรู้เกี่ยวกับมลพิษอุตสาหกรรมจากผู้นำชุมชน และเรื่องการได้รับทราบข้อมูลการรายงานผลการตรวจสอบมลพิษเป็นประจำ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้จากความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับมลพิษ การแก้ไขปัญหาด้านมลพิษ การเข้าให้ความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ที่เกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษ การจัดทำคู่มือด้านมลพิษแจกอย่างทั่วถึง รวมถึงอธิบายให้กับบุคลากรภาคเอกชนเข้าถึงได้วิธีการปฏิบัติ หากเกิดปัญหาด้านมลพิษ และการประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาคเอกชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อยู่ในระดับที่ต่ำ อีกทั้งต้องมีการจำแนกประเภทของโรงงานที่มีผลกระทบต่อชุมชน/สิ่งแวดล้อม สูง ปานกลาง และ น้อย เพื่อวางแผนการกำกับดูแลที่เหมาะสม อาทิ กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีแผนตรวจโรงงานปีละ 10,000 โรง ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค จากจำนวนโรงงานจำพวกที่ 3 ทั้งสิ้นประมาณ 70,000 โรง มีแผนตรวจโรงงานที่มีมลพิษทางน้ำปีละ 836 โรง เป็นต้น จึงอาจทำให้การติดตามและประเมินผลไม่เพียงพอกับความน่าจะเป็น ซึ่งประสิทธิผลคือ ความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งการประเมินนโยบายโดยใช้ประสิทธิผลเป็นเกณฑ์การประเมินทำได้โดยการ พิจารณาว่า นโยบายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ถ้าบรรลุวัตถุประสงค์ก็ผ่านการประเมิน

ถ้าไม่บรรลุก็ถือว่าไม่ผ่านการประเมิน เช่น รัฐบาลอาจมีนโยบายช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่าต้องการให้ภาคอุตสาหกรรม มีการทำสถานที่บำบัดของเสียของตนเอง เมื่อดำเนินนโยบายไปได้ครบหนึ่งปีแล้วประเมินผลดู ถ้าปรากฏว่าภาคอุตสาหกรรมมีสถานที่บำบัดของเสียของตนเองเพียงพอกับปริมาณของเสียที่ภาคอุตสาหกรรมมี ถือได้ว่านโยบายนั้นประสบความสำเร็จในแง่ของประสิทธิผล โดยทั่วไปการวัดว่าการดำเนินการบรรลุเกณฑ์ประสิทธิผลหรือไม่มักใช้ตัววัดหรือดัชนีที่กำหนดไว้ในเป็นของหน่วยของผลิตผล หรือ หน่วยของการบริการ เช่น สถานที่บำบัดของเสีย หรืออาจเป็นการพิจารณาจากผู้ป่วยที่ได้รับการบริการในรอบปี อัตรา การป่วย เจ็บ หรือตายของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาแนวทาง ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการมลพิษอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ นโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของรัฐบาล มีความชัดเจน และมีความเหมาะสม ซึ่งที่ผ่านมา ปัญหามลพิษเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางสังคมที่สำคัญ นับจากที่มีองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างชาติทำงานร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้นในหลายพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ทั่วประเทศก็มีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิและชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาเองมากขึ้น เมื่อเกิดการจัดการของภาครัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายนั้นจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น การจัดการมลพิษอุตสาหกรรมยังมีปัญหาการใช้ช่องว่างทางปฏิบัติหาประโยชน์ ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักการเมือง ผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นผลให้การนำนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมไปปฏิบัติขาดประสิทธิผล และ บทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดไม่รุนแรงและล่าช้า ทำให้ผู้ฝ่าฝืนไม่เกรงกลัวกฎหมาย

วัตถุประสงค์ที่ 4 เสนอแนวทางการจัดการมลพิษอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิผล การขยายตัวของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการตลอดจนการลงทุนด้าน

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นไปอย่างไร้ระเบียบและขาดทิศทางที่เหมาะสม ไม่มีการนำผังเมืองและผังภาคมาใช้ ทำให้การขยายตัวของชุมชนกระจุกกระจาย เมืองขยายตัวโดยไม่มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับอย่างเพียงพอ ก่อรูปกับมีการนำพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ผิดโดยมิได้คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และการลงทุนของภาครัฐ ทั้งหมดนี้ได้นำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ อย่างกว้างขวาง นอกจากนั้นการขยายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วโดยไม่มีมาตรฐานการประกอบการที่เหมาะสมและมีได้บังคับใช้มาตรการควบคุมมลพิษอย่างจริงจัง ได้ทำให้เกิดปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยตรงมากยิ่งขึ้น การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังดำเนินการได้ในขอบเขตจำกัด ไม่ทันต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและแนวโน้มการเกิดมลพิษเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการจัดทำและบริหารแผนงานให้สามารถนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพทั้งกับหน่วยงานภาครัฐและฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ยังขาดการศึกษาวิจัยที่ได้มาตรฐาน ขาดมาตรการที่จะผลักดันหรือจูงใจให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตและการบริโภค ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับที่ยั่งยืนและประหยัด คุ่มค่า และสอดคล้องกับศักยภาพ นอกจากนั้น การกำกับควบคุมยังมีจุดอ่อน ขาดความโปร่งใส มีปัญหาทุจริต และการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์แม้ว่าองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แต่ยังคงขาดความพร้อมและประสิทธิภาพประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังไม่มีความหมายรับรองสิทธิของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตน ทำให้เกิดข้อจำกัดของการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

4.3 ข้อเสนอแนะ

4.3.1 ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

4.3.1.1 กระทรวงอุตสาหกรรม ควรออกระเบียบว่าด้วยการจัดทำระบบการรับรองคุณภาพการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบ ISO14000 หรือระบบที่กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้ประกอบการประเภทที่ 3 ต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมได้ตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญและมีองค์กรกลางที่มีใบอนุญาตทำการตรวจสอบและรับรองทั้งรายงานให้กระทรวงอุตสาหกรรมทราบทุก 6 เดือน เพื่อลดภาระการทำงานของภาครัฐด้านทรัพยากรกำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือตรวจสอบที่ทันสมัย อีกทั้งลดช่องว่างการทุจริตในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีเวลาในการทำงานเชิงรุก บูรณาการในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพนโยบายมลพิษอุตสาหกรรมของไทย ทั้งสนับสนุนนโยบายอุตสาหกรรมสีเขียวแบบยั่งยืน ทั้งทำให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่ให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมควบคู่กันไป

4.3.1.2 รัฐต้องเพิ่มอัตราโทษค่าปรับจากอัตราเดิมอีก 3 เท่า กับผู้ปล่อยมลพิษออกนอกโรงงานและเพิ่มโทษกรณีผู้นำสารพิษและหรือกากสารพิษไปทิ้งในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูให้สิ่งแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพปกติ

4.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

4.3.2.1 รัฐต้องทำโครงการระบบควบคุมปริมาณสารก่อมลพิษเป็นองค์รวมมาใช้ และบริหารงานและควบคุมโดยรัฐบาล เช่น โครงการบำบัดน้ำเสียโดยรวมขนาดใหญ่และทันสมัยที่มีประสิทธิภาพสูงก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ โรงงานกำจัดกากขยะปนเปื้อนขนาดใหญ่และทันสมัยที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อรองรับการกำจัดกากของเสียอันตราย โครงการส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการธุรกิจลดการปล่อยสารก่อมลพิษ การพัฒนาแนวทางปฏิบัติและกรอบการกำกับ

ดูแลการบริหารจัดการโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการธุรกิจ ทั้งการเร่งนำโรงบำบัดน้ำเสียคลองด่านมาใช้อย่างเร่งด่วน

4.3.1.2 กระทรวงอุตสาหกรรมต้องเอาใจจริงเอาใจกับการบริหารและจัดการ เพื่อสนับสนุนนโยบายการจัดการมลพิษอุตสาหกรรม โดยไม่ให้นัการเมืองทุกระดับชั้น ผู้มีอิทธิพล เข้ามาทำให้การปฏิบัติมีการละเว้น โดยจัดทำโครงการที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนไม่ว่าภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงสื่อมวลชน เพื่อให้การบริหารจัดการมลพิษอุตสาหกรรมของไทยเป็นไปตามนโยบาย

4.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.3.3.1 ในเรื่องเดียวกันแต่ขอบเขตกว้างขวางกว่าเดิม โดยเปรียบเทียบประสิทธิผลของการนำนโยบายการควบคุมมลพิษไปปฏิบัติตามประเภทของอุตสาหกรรมหรือตามแต่นิคมอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ของประเทศ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขนโยบายควบคุมมลพิษให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ทั้งประเทศชาติ ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

4.3.3.2 การวิจัยประสิทธิผลนโยบายมลพิษในเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม

บรรณานุกรม

- ทศพล ทรรศนกุลพันธ์. การเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อมเมื่อสิทธิของประชาชนปะทะแนวนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ: กรณีมาบตาพุด. เชียงใหม่, 2550.
- เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง และ วลัยพร มุขสุวรรณ. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2546.
- สุกรานต์ ไรจนไพรวงศ์. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544-2545. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว, 2546.
- สุธาวัลย์ เสถียรไทย. ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2546.